

Literatuuronderwijs naar keuze.

Het gaat in het literatuuronderwijs om de vraag : Wat wil ik door middel van een bepaalde tekst bij mijn leerlingen bereiken en op welke wijze zal ik dat doen ? Het gaat dus om : de beginsituatie van de leerlingen, de doelstellingen, de tekstkeuze (en schoolboekkeuze), de gebruikte werkvormen en evaluatie.

Van deze vijf aspecten zijn de laatste vier variabelen in de klassituatie. Dat betekent dat je als leerkracht ten aanzien van de laatste vier aspecten kunt kiezen uit een aantal legitieme mogelijkheden, d.w.z. door het leerplan van het Vrij Onderwijs toegestane mogelijkheden.

Mijn bedoeling is een aantal van die keuzemogelijkheden, met name t.a.v. het onderwijs in oude teksten in de twee laatste jaren van het Secundair Onderwijs, op een rijtje te zetten en te bespreken. De analyse van die keuzemogelijkheden hoeft niet te leiden tot imperatieven, zelfs niet tot aanbevelingen of 'beste kopen'. Wel wil ik proberen aan te tonen dat die keuzes een samenhangend geheel vormen en dat het zinvol is zich te bezinnen over de motivatie van een bewust of onbewust gemaakte keuze.

Ter afronding zou ik naar aanleiding van een concrete tekst, nl. Lanseloet van Denemerken, de aandacht willen vestigen op enkele werkvormen die bij het onderwijs in oude teksten minder gebruikelijk zijn.

Bijlage : Keuzemogelijkheden.

KEUZEMOGELIJKHEDEN

1. Doelstellingen

- literatuur als doel op zich
 - uitsluitend cultuuroverdracht
 - kennisoverdracht (genres, stromingen, structuren, interpretaties)
 - cognitieve doelstellingen
 - leerstofgericht onderwijs
 - literatuur als middel
 - ook vormingsdoelen (pedagogische)
 - kennen en kunnen (communicatieve vaardigheden)
 - cognitieve en affectieve doelst.
 - leerlinggericht onderwijs
- mengvorm : triadisch literatuuronderwijs

2. Tekstkeuze

- literatuurgeschiedenis met bloemlezing
- bepaald door de literatuurgeschiedenis
- de canon, literair-historisch gezien belangrijke werken, hoogtepunten
- oorspronkelijke teksten, wetenschappelijke tekstuitgaven, traditionele schooluitgaven
- geen systematische literatuurgeschiedenis
- met het oog op de pedagogische doelstellingen
- allerlei soorten teksten, ook literair-historisch gezien minder belangrijke
- indien beschikbaar, vertalingen en bewerkingen in hedendaags Nederlands zeker moderne spelling

3. Werkvormen

- tekstbestuderingmethode lezer → tekst
- vooral doceren en onderwijsleergesprek, ev. groepswerk
- intensief lezen
- letterlijk tekstbegrip
- auteurstekst
- doorgaans klassikaal
- geen differentiatie
- aparte literatuurlessen
- tekstervaringmethode tekst → lezer
- geïntegreerde werkvormen, ook dramatiseren, creatief schrijven, enz.
- extensief lezen
- breed tekstbegrip
- lezerstekst
- ook individualiserend en in groepjes
- differentiatie (vooral naar belangstelling)
- literatuuronderwijs geïntegreerd in tekstonderwijs

4. Evaluatie

- enkel produktevaluatie
- vooral reproductie
- vooral kennisvragen en convergente vragen
- uitsluitend proefwerk
- objectief
- ook procesevaluatie
- ook vaardigheidsopgaven
- ook divergente en evaluatieve vragen
- ook b.v. leesdossier
- slechts ten dele objectief

5. Voorbeelden

De dubbelfluit, Nieuwe Taalrijkdom, Taalgroei enz.

Instuif, Tekstvaardig Nederlands, Facetten enz.

Bibliografie

- Daems, F., J. Pepermans, R. Roger, Leren leven in taal. Een moedertaal didactiek. Malle, De Sikkel, 1982.
- de Moor W., 'Van tekstbestudering naar tekstervaring. Literatuurdidactiek, een wetenschap in wording'. In : Leidse Werkgroep Moedertaal didactiek, Moedertaalonderwijs in ontwikkeling. Muiderberg, Coutinho, 1982.
- Boven, J., J. Janssens, J. Uyttendaele, Als dwergen op de schouders van reuzen. Leuven, Acco, 1987 (verschijnt).